

Отрощенко Лариса Степанівна
ДВНЗ «УАБС НБУ», м.Суми
larisa.schulga@yahoo.com

Умови розвитку професійної компетентності майбутніх фахівців у ВНЗ

Термін «професійна компетентність» використовується для характеристики професіоналізму фахівців, а також якості їх професійної підготовки у навчальному закладі.

Питання професійної компетентності/компетенції та компетентнісного підходу як інструмента модернізації освіти стали предметом пильної уваги європейських організацій, вітчизняної та зарубіжної педагогічної й психологічної наук.

На думку наукової спільноти, компетентнісний підхід посилює практичну орієнтованість освіти, її прагматичний, предметно-професійний аспект.

У більшості праць професійна компетентність розглядається як високий рівень кваліфікації та професіоналізму.

Ми вважаємо, що формування професійної компетентності майбутнього фахівця, тобто розвиток особистості у процесі професійної освіти, здійснюється через зміст освіти, який охоплює не тільки перелік навчальних предметів, але й професійні навички та вміння, що формуються в процесі оволодіння предметами та під час проходження практики, а також через активну позицію студента у соціальному, науковому, політичному та культурному житті власного навчального закладу. Всі ці чинники формують і розвивають особистість майбутнього фахівця таким чином, щоб вона володіла механізмами професійного саморозвитку, самовдосконалення та реалізовувала власний творчий потенціал.

Процес формування й подальшого розвитку професійної компетентності фахівця починається в системі професійної підготовки та є нерозривно пов'язаним із її змістом, з методикою презентації знань, педагогічною компетентністю викладачів ВНЗ, індивідуалізацією освіти тощо.

Російський науковець Н.В. Овсейчик дає визначення формуванню професійної компетентності як «розвитку професійної спрямованості, соціально значущих і професійно важливих якостей та їх інтеграції; готовності до постійного професійного зростання, пошуку оптимальних засобів якісного та творчого виконання діяльності відповідно до індивідуально-психологічних якостей людини» [2, с. 2].

Інший російський науковець В.В. Щербакова визначає формування професійної компетентності фахівця як «розвиток здібностей, особистісних якостей і психічних ресурсів індивіду шляхом навчання (формування знань, умінь, навичок), виховання (розвиток уподобань і формування цінностей) і професійної діяльності (здобутку досвіду), цілі якого успішно виконуються завдяки мобілізації усіх ресурсів індивіду, а перехід на якісно новий ступінь відбувається під впливом професійного досвіду» [4, с. 6].

У дисертаційному дослідженні російського науковця Ю.В. Варданян формування професійної компетентності студентів ВНЗ подано як «складову частину професійної освітньої системи і являє собою єдину сукупність цілей, змісту та технологій оволодіння професією, побудованих з урахуванням професійних умов та психологічних механізмів, завдяки яким, по-перше, студент стає фахівцем, який формується й розвивається, а по-друге, потенціал, який він накопичив, забезпечує поступовий саморозвиток професійної компетентності в умовах професійної діяльності, яка може моделюватися, імітуватися або бути реальною» [1, с. 22].

Тобто можна зробити висновок, що процес організації професійної підготовки майбутніх фахівців у ВНЗ є засобом формування й подальшого розвитку їх професійної компетентності.

У процесі дослідження СВЕ (competence-based education) – підходу у навчально-виховному процесі ВНЗ, науковці визначають умови розвитку професійної компетентності майбутніх фахівців.

Згідно з А.І. Троцькою, умовами розвитку професійної компетентності студентів є:

1. *Організаційно-управлінські* (навчальний план факультету, семестрові графіки, складання розкладу, визначення критеріїв рівня компетентності, матеріально-технічне забезпечення навчального процесу).
2. *Навчально-методичні* (відбір змісту занять, інтеграція різних курсів, виділення провідних ідей).
3. *Технологічні* (контрольно-оціночні, організація активних форм навчання, визначення вмінь, які входять до компетентності, використання інноваційних технологій).
4. *Психолого-педагогічні* (здійснення діагностики розвитку студентів, система стимулювання мотивації навчання, визначення критеріїв компетентності, рефлексивно-оцінюючий етап кожного заняття) [3, с. 2-3].

Отже, аналізуючи вищезазначене, можна зробити висновок, що оволодіння професійною компетентністю фахівцем – одна із головних і найважливіших умов досягнення його професіоналізму, конкурентноздатності на світовому ринку праці.

У зв'язку з цим формування професійної компетентності студентів є однією з головних завдань вищого навчального закладу, який має створити всі необхідні умови для цього.

На нашу думку, формування й подальший розвиток професійної компетентності майбутнього фахівця потребує системного, міжкультурного, діяльнісного, акмеологічного, особистісно-розвивального підходів при домінуванні системного підходу та реалізується під час навчально-виховного процесу й саморозвитку студентів.

Розвиток професійної компетентності передбачає також використання основних педагогічних принципів: науковості, системності, гуманізму, послідовності, активності, індивідуалізації, контекстності, елективності навчання, доступності, зв'язку теорії та практики, рефлексії; використання у навчально-виховному процесі сучасних інноваційних методів, форм і засобів навчання та міжпредметних зв'язків; оптимізацію фундаментальної та практичної підготовки майбутніх фахівців.

На наш погляд, формування й розвиток професійної компетентності майбутніх фахівців є неперервним процесом, оскільки він розпочинається під час навчання у ВНЗ й продовжується у подальшій професійній діяльності.

Література

1. Варданян Ю. В. Стрoение и развитие профессиональной компетентности специалиста с высшим образованием (на материале подготовки педагога и психолога) : автор. дис. д-ра пед. наук : 13.00.04 / Варданян Юлия Владимировна. – Москва, 1999. – 38 с.
2. Овсейчик Н. В. Формирование профессиональной компетентности при подготовке специалистов // Материалы всероссийской научной конференции с международным участием (17–18 февраля 2005 г.). – Омск, 2005. – С. 1–3.
3. Троцкая А. И. Педагогические аспекты формирования профессиональной компетентности будущего педагога / А. И. Троцкая // ТОТЭМ – портал технологического образования. – 2006. – С. 1–4. – Режим доступа : <http://totem.edu.ru/content/view/56/30>.
4. Щербакова В. В. Профессиональная компетентность как результат образования / В. В. Щербакова // Среднее образование. – 2008. – № 4. – С. 3–10.

Отрощенко, Л.С. Умови розвитку професійної компетентності фахівців у ВНЗ [Текст] / Л.С. Отрощенко // Наукова діяльність як шлях формування професійних компетентностей майбутнього фахівця : матеріали III міжвузівської науково-практичної конференції. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2012. – С. 68-69.